

Vilniuje įvyko II Pasaulio lietuvių rašytojų suvažiavimas

Deimantė ŽUKAUSKIENĖ

Birželio 28–30 dienomis Vilniuje vyko antrasis Pasaulio lietuvių rašytojų suvažiavimas, kuriuo siekiama telkti ir suburti po pasaulį pasklidusius lietuvių kilmės rašytojus, kuriančius ne vien tik lietuvių kalba, bet savo kūryba teigiančius lietuviškosios tapatybės svarbą. 2019 m. Vilniuje įvyko pats pirmasis Pasaulio lietuvių rašytojų suvažiavimas. Tą kartą suvažiavimo dalyviai išsiskirstė kupini pakilios nuotaikos, pasisėmę gerų įspūdžių bei užmezgę daug naujų, įdomių pažinčių ir nusiteikę kitais metais vėl sugrįžti į Lietuvą, tačiau pasaulinė pandemija gerokai pakoregavo visų planus ir antrasis pasaulio lietuvių rašytojų suvažiavimas buvo perkeltas į 2022 metus. Šiomet į Vilnių atvyko dvi dešimtys rašytojų, vertėjų, literatūros kritikų iš keliolikos pasaulio šalių. Šio suvažiavimo organizatoriai: Pasaulio Lietuvių Bendruomenė, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, Lietuvos rašytojų sąjunga, Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, paruošė ištis spalvingą renginių programą, kurioje autorinės dalyvių kūrybos skaitymai, specialiai šiam susitelkimui parengtos pasaulio lietuvių rašytojų antologijos pristatymas, diskusija su Lietuvos leidėjais, pasaulio lietuvių rašytojų knygų paroda bei susitikimas su Lietuvos rašytojų sąjungos nariais.

Oficialus II-ojo Pasaulio lietuvių rašytojų suvažiavimo atidarymo renginys vyko birželio 28 d. Lietuvių literatūros ir tautosakos institute. Jame dalyvavo rašytojai iš Airijos, Australijos, Belgijos, Italijos, JAV, Jungtinės Karalystės, Kanados, Kipro, Lenkijos, Meksikos, Nyderlandų, Prancūzijos, Šveicarijos, Vokietijos ir Lietuvos. Po pietų visi rašytojai turėjo progą apsilankyti Lietuvos Respublikos Prezidentūroje.

Ilgėliau norėtuši stabtelėti prie specialiai šiam suvažiavimui parengto pasaulio

lietuvių rašytojų almanacho „Egzodika 2“, kuri sudarė literatūrologė dr. Žydronė Kolevinskienė ir išleido Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas. Leidybą finansavo Lietuvių Fondas (JAV).

Pasaulio lietuvių rašytojų kūrybos almanachas „Egzodika 2.“

Kiekvieno autoriaus pristatymą leidinyje sudaro du dėmenys: trumpa biografija ir mintys apie tostančią/artėjančią Lietuvą bei kūrybos ištrauka. Labai įdomu skaityti skirtingas pasaulio lietuvių rašytojų mintis apie tai, ką jiems reiškia, simbolizuoja Lietuva, apie jų asmenines patirtis bei išgyvenimus. Šis leidinys gerokai skiriasi nuo pirmojo. Jame be didesnės atrankos, skelbiami tekstai visų rašytojų, ketinusių susirinkti į suvažiavimą. Šioje antologijoje publikuojami dvidešimt keturių autorių poezijos ar prozos tekstai, stengiamasi aprėpti įvairius žanrus. Kai kurie tekstai jau yra anksčiau publikuoti kultūrinėje spaudoje ar rašytojų išleistose knygose, tačiau kai kurie kūriniai paskelbti pirmą kartą, taip pat yra tekstų ištraukų iš autorių rašomų knygų. Knygoje autoriai pateikiami abėcėlės tvarka, dalis autorių jau yra gerai žinomi Lietuvos skaitytojui tai ir

Antanas Šileika, Vaiva Rykštaitė, Vilma Kava ir kt. Tarp jų antologijoje skelbiami ir kiek mažiau žinomi ar aktualinti lietuvių autoriai, rašantys už Lietuvos ribų ir dažniausiai lietuvių kalba, kūriniai. Už Lietuvos ribų kuriantys autoriai gerai spėję pažinti, pajauti naują aplinką, nors kitos aplinkos detalės jų kūryboje ir nedominuoja tai daugiausiai kitoks peizažas, spalvos, neįprasti vietovardžiai ar nelietuviški veikėjų vardai. Kita labai svarbi antologijos dalis – „Neatrasta lietuvių egzodo klasika“. Šioje dalyje publikuojami penkių išėivijos autorių kūriniai – Živilės Bilaišytės, Vlado Šlaito, Aldonos Veščiuonaitės eilėraščiai, Algirdo Landsbergio romano ištrauka bei Romualdo Giedraičio-Spalio feljetonas. Leidėjų pasirinkti šiandienos lietuviui skaitytojui mažiau žinomi ar šiek tiek jau primiršti autoriai, tačiau būtent jie „sujungia ankstesnių kartų lietuvių išėivijos rašytojus su šiandien kuriančiais už Lietuvos ribų, su keliaujančiais, tolstančiais nuo Lietuvos ir į ją sugrįžtančiais“[\[1\]](#). Antologijos sudarytoja literatūrologė Žydronė Kolevinskienė, tikisi, kad *Egzodikos* tęsiniai ir ateityje leis skaitytojus supažindinti vis su kitais, naujais lietuvių pasaulio rašytojais. Birželio 29 d. Rašytojų klube (K. Sirvydo g. 6) įvyko pasaulio lietuvių rašytojų almanacho „Egzodika 2“ pristatymo vakaras bei kūrybos skaitymai. Renginyje dalyvavo poetai ir prozininkai: Gintaras Bleizgys (Lietuva), Rūta Baublytė Kaufmann (Šveicarija), Sandra Petraškaitė-Pabst (Vokietija), Dalia Staponkutė (Kipras), Kristina Janušaitė-Valleri (Italija), Antanas Šileika (Kanada), Paul Jaskunas (JAV), Vilma Kava (JAV), Valdas Aušra (JAV), Aušra Matulevičiūtė (Prancūzija), Rasa Kochanauskaitė-Raižienė (Airija), Jolanta Ona Vitkutė (Meksika).

Birželio 30 d. suvažiavimo dalyviai lankėsi Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje. Nacionalinėje bibliotekoje į antrą kartą vykstantį renginį susibūrusius rašytojus sveikino Nacionalinės bibliotekos generalinis direktorius prof. dr. Renaldas Gudauskas bei Dokumentinio paveldo tyrimų departamento direktorė Jolanta Budriūnienė. R. Gudauskas aptarė nacionalinės bibliotekos viziją, misiją, tikslus, veiklų spektrą, o J. Budriūnienė papasakojo apie Nacionalinį publikuotų dokumentų archyvinį fondą, kuriam priskiriamos ir užsienyje išleistos lietuvių knygos. Ji taip pat akcentavo, kad „Metų knygos rinkimuose“, kuriuos Nacionalinė biblioteka rengia drauge su Kultūros ministerija bei LRT, atsirado naujovė – ekspertų komisijai vertinti pateikiami ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje lietuvių kalba išleista lietuvių autorių kūryba. Susitikime taip pat dalyvavusi Pasaulio Lietuvių Bendruomenės (PLB) Kultūros komisijos pirmininkė Jūratė Caspersen prisiminė, kad per patį pirmąjį suvažiavimą rašytojai pageidavo susitikti su Lietuvos leidėjų asociacijos atstovais. Nors šiuo metu užsienio lietuvių

knygų yra išleidžiama daugiau, tačiau beveik pusė suvažiavimo dalyvių pabrėžė, jog surasti leidėją yra sunku. Nacionalinėje bibliotekoje vykusioje diskusijoje savo pozicijas išsakė, su rašytojais bendravo leidyklos „Tyto alba“ vadovė Lolita Varanavičienė, leidyklos „Aukso žuvys“ įkūrėja ir vadovė Sigita Pūkienė, leidyklos „Slinktys“ direktorius Juozas Žitkauskas, leidyklos „Juoda ant balto“ direktorė Giedrė Pūrienė bei Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimų centro Leidybos skyriaus vedėja Laimutė Grikinienė. Susitikime išreikšta mintis, jog kitame suvažiavime daugiau dėmesio derėtų skirti pasaulio lietuvių rašytojų knygų turiniui, kritikai, literatūros agento vaidmeniui, socialiniams ryšiams megzti^[2]. Po įvykusio renginio dalyvius pasitiko ir specialiai šiam suvažiavimui parengta paroda, sudaryta iš 2020–2022 m. įvairiose pasaulio šalyse gyvenančių lietuvių rašytojų sukurtų kūrinių, įvairiais keliais pasiekusių biblioteką. Keletą kartų suskambėjo mintis, kad kitas susitikimas įvyks po trejų metų, jau 2025-aisiais.

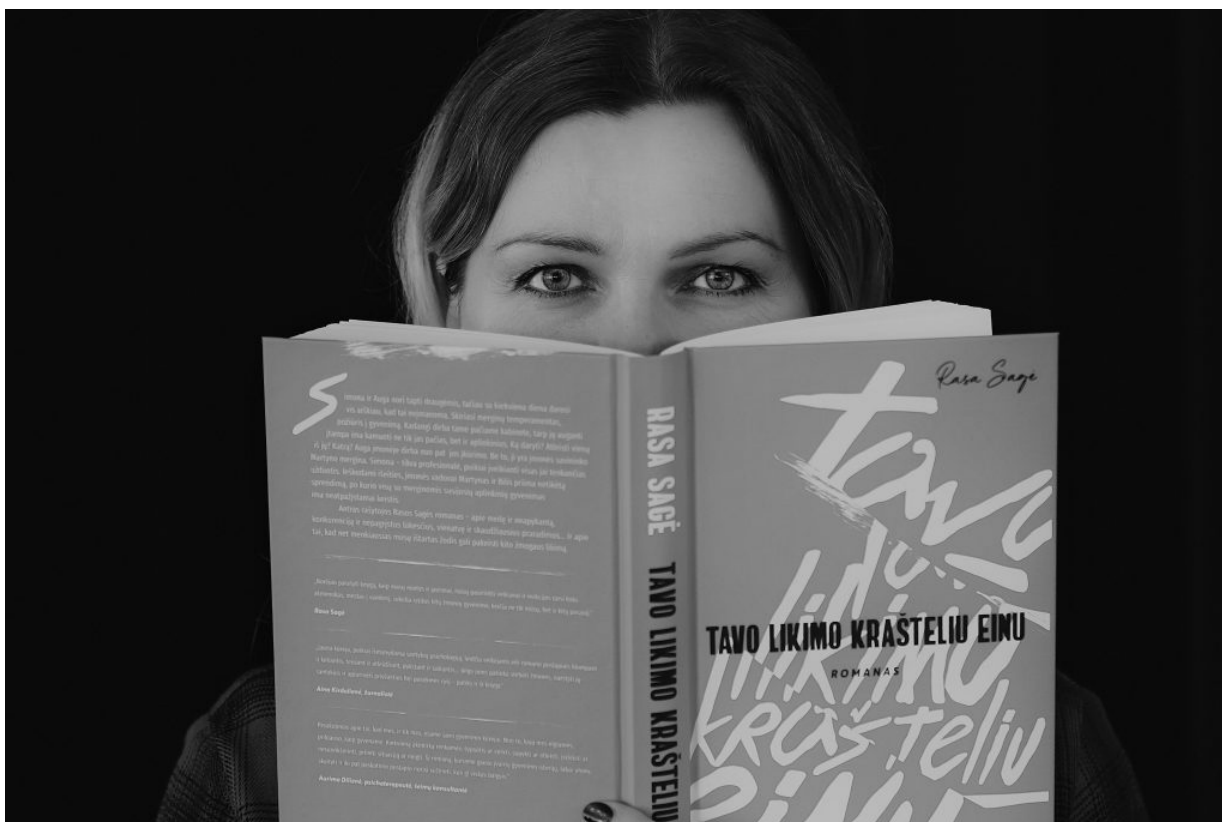
Tą pačią dieną Rašytojų klube įvyko ir suvažiavimo baigiamasis vakaras: Pasaulio lietuvių rašytojų kūrybos skaitymai ir susitikimas su Lietuvos rašytojų sąjungos nariais. Kūrybos vakare dalyvavo Jolanta Vilkevičiūtė (Lietuva), Jutta Noak (Juta Vaitkienė) (Vokietija), Alvydas Valenta (Lietuva), Milda De Voe (Milda Motekaitytė) (JAV), Rasa Sagė (Nyderlandai), Judita Grublienė (Jungtinė Karalystė), Junda Vaitkė (Airija), Nijolė Marytė Šerniūtė (Nicole Rainey) (JAV), Marija Šaknienė (Lietuva), Indrė Valantinaitė (Lietuva), Ramunė Ordo (Lenkija). Taip greito gyvenimo tempo vejamas renginys sekė renginį, neabejotinai suartindamas pasaulio lietuvius: mezgėsi įvairios naujos pažintys, susipažinta su kolegų kūryba, dalintasi išvalgomis bei unikaliomis savo patirtimis. Savo išpūdžiais apie ką tik įvykusį Pasaulio lietuvių rašytojų suvažiavimą pasidalijo pirmą kartą jame dalyvavusi prozininkė iš Olandijos Rasa Sagė bei jau antrą kartą iš Meksikos į suvažiavimą Vilniuje atvykusi rašytoja, poetė Jolanta Ona Vitkutė.

Pasaulio lietuvių rašytojų knygų paroda Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje. Nuotr. Vygaudo Juozaičio

Rasa Sagė labai džiaugiasi šia galimybe atvykti į Lietuvą, sudalyvauti renginiuose, ir pajusti tą bendrystės jausmą su kitais pasaulio lietuvių rašytojais: „Jaučiuosi išokusi į pravažiuojantį traukinį. Jei ne kitų rašytojų asmeninės žinutės, nebūčiau net žinojusi, kad toks nuostabus renginys vyks. Esu dėkinga rašytojai Jundai Vaitkei iš Airijos, kuri įkalbėjo atvažiuoti ir patirti bendrystę su lietuviais rašytojais iš viso pasaulio bei su šio renginio organizatoriais. Tokie renginiai praturtina, juk kiekvienas atvykęs rašytojas yra tarsi stora įdomi knyga, kiekvienas yra asmenybė, su kuria galima kalbėtis ne vieną dieną ir naktį. Unikalu buvo tai, kad ir kokie intravertai ar uždari mes būtume, visurėjome kartu, tarsi vienas organizmas, vienas spiečius. Bendrystė nenutrūko ir vakare, pasibaigus programai, kai su keliais rašytojais likome vakaroti, grįždavau namo tik dvyliką nakties. Nevargino net tropinė tvankuma, ji pridėjo susitikimui papildomą, vasarišką prieskonį: Vilnius, vasara, puiki kompanija, ko daugiau galima norėti? Labai patiko programa. Puikios parodos, apsilankymas Prezidentūroje, Mažvydo bibliotekoje, dainos, vakaronės, visur šiltas ir draugiškas priėmimas. Labai naudinga buvo užmegzti gyvą kontaktą su leidėjais bei rašytojų sąjungos nariais. Iki ašarų žavėjo Indrės Valantinaitės skaitoma poezija ir jos asmenybė, puikūs

Mariaus Buroko išversti išėivijos lietuvių kūrybos eilėrašciai. Esu išvykusi tik trejus metus, maniau vis dar jaučianti Lietuvos gyvenimo ir literatūros pasaulio pulsą, tačiau po šio susitikimo supratau, kad tai ne visai tiesa. Matau, kad mano kūryba jau keičiasi, atsiranda kitos temos ir kiti prioritetai, tarp kurių Lietuva darosi labai svarbi. Tekstai nejučia išleidžia ilgesį, kuris yra mūsų visų, išėivijos lietuvių, kūrybos dalis“. Rašytoja taip pat pateikė minčių, idėjų dėl kito Pasaulio lietuvių rašytojų suvažiavimo: „Kitame susitikime galbūt norėtusi daugiau literatūros. Pokalbių apie ją, kūrybinių dirbtuvių, savos kūrybos pristatymo, paskaitų apie rašymą, leidybą, reklamą, apie Lietuvos ir kitų šalių literatūros pasaulio užkulisius, svarbius žinoti dalykus. Jei tik aplinkybės leis, mielai sudalyvausiu trečiame Pasaulio lietuvių rašytojų suvažiavime ir įkalbėsiu (kaip mane įkalbėjo) ne vieną pažįstamą puikų pasaulio lietuvių rašytoją.“

Rasa Sage su savo knyga. Asmeninio albumo nuotr.

Rašytoja Jolanta Ona Vitkutė iš Meksikos taip pat akcentavo bendrystės, vienybės jausmą bei įvairių veiklų metu atsispindėjusį daugiakultūrinį aspektą, įsitraukimą bei Suvažiavimo svarbą: „II-asis pasaulio lietuvių rašytojų suvažiavimas – tai magiškas laikas, kai net užkietėję vienišiai – rašytojai, skrebinantys savo kompiuteriais prie rašomųjų stalų namuose ar kavinių kampučiuose, atsitvėrę tylą, jau antrąją kartą suskrido iš viso pasaulio į Vilnių. Nuo ryto iki vakaro klegėjom

kartu, diskutuodami apie literatūrą, dalinomės savo istorijomis, lankėm parodas ir apėmė tokia dvasinė bendrystė, jog trys dienos pralėkė tarsi akimirka. Juk mus visus sieja ilgesys, įsisukęs į širdį, daugialypiai ryšiai su Lietuva, kelionių ir gyvenimo svetur patirtis. Man asmeniškai šis susitikimas tarsi prabudino žodžius, kurie buvo apmirę pandemijos metais. Gera buvo pamatyti jau pažįstamus kolegas, sutiktus pirmajame suvažiavime ir susipažinti su naujais veidais. Du vakarus klausytis įkvepiančios kūrybos. Džiaugtis, jog Lietuva turi tiek daug gerų rašytojų – tarsi Lietuvos ambasadorių, išsibarsčiusių po visą pasaulį – nuo Kanados iki Lenkijos, nuo Jungtinių Amerikos Valstijų iki Prancūzijos, nuo Meksikos iki Italijos“.

Taigi kūrėjai į savo namus parsiveš ne tik Pasaulio lietuvių rašytojų kūrybos almanachą „Egzodika 2“, bet ir šiltus susitikimų prisiminimus, o baigti norėtuši poetės Rasos Kochanauskaitės-Raižienės iš Dublino, Airijos, žodžiais apie tolstančią/artėjančią tėvynę: „Lietuva... ji visada su manimi. Kur begyvenčiau. Kaip mūsų Baltijos jūra – svajinga, banguojanti su savo nepakartojamais saulėlydžiais ir saulėtekiais, naminės duonos kvapu ir pirmosios žibuoklės nekaltu žavesiu. Ją, savo Lietuvą, nešiojame širdyje. Kuriame ją kasdien savo darbais, eilėraščiais, dainomis, savo gyvenimu. Todėl ji tokia stipri ir galinga savo dvasia, savo ilgesiu ir meile apkabina visą pasaulį...[3]“

[1] Egzodika II (sudaryt. Žydronė Kolevinskienė); Vilnius: Lietuvos literatūros ir tautosakos institutas, 2022, p. 7

[2] *Nacionalinėje bibliotekoje lankėsi pasaulio lietuviai rašytojai* (2022). [interaktyvus], [žiūrėta 2022 m. liepos 6 d]. Prieiga per internetą: <<https://www.lnb.lt/naujienos/8824-nacionalineje-bibliotekoje-lankesi-pasaulio-lietuviai-rasytojai>

[3] Egzodika II (sudaryt. Žydronė Kolevinskienė); Vilnius: Lietuvos literatūros ir tautosakos institutas, 2022, p. 48

Projektas „Pasaulio Lietuva.“

Jei norėtumėte publikuoti straipsnį prašome nekeisti straipsnio pavadinimo, nurodyti informacijos šaltinį, autorių ir projekto pavadinimą.

www.pasauliolietuvis.lt

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

